

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه تربیت معلم
دانشگاه پیام نور استان تهران
اداره گل کباب شرقی، اندیشه دانش

شماره
تاریخ
پوست
.....

تصویب نامه

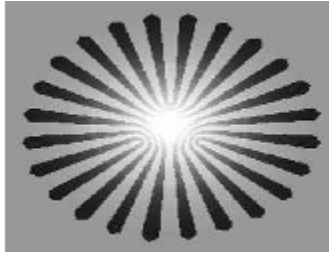
پایان نامه کارشناسی ارشد رشته: زبانشناسی گرایش: همگانی
تحت عنوان:

بررسی استعاره های مفهومی در ترانه های عامیانه گویش بختیاری از دیدگاه شناختی

نام خانوادگی: عسکریا
شماره پروژه: ۶۱۴۸
تاریخ دفاع: ۹۱/۶/۲۷
نمره: ۱۹ نوزدهم
نام: مدینه
شماره دانشجویی: ۸۸۰۰۰۲۱۰۱
ساعت: ۱۰-۱۱:۳۰
درجه ارزشیابی: عالی

هیات داوران:

داوران	نام	نام خانوادگی	کد استادی	مرتبۀ علمی	امضاء
راهنما	فاطمه	یوسفی زاد	۴۰۶۹۴۶	استاد ارشد	
راهنمای دوم
مشاور	بلقیس	روشن	۲۱۹۴۰۴	استاد ارشد	
مشاور دوم
داور	رضا	امینی			
داور دوم	آرزو	نجفیان	۴۱۵۲۰۳	استاد ارشد	

دانشگاه پیام نور

بخش ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی

گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی

پایان‌نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته زبان‌شناسی همگانی

عنوان پایان‌نامه:

بررسی استعاره‌های مفهومی در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری از دیدگاه شناختی

استاد راهنما: دکتر فاطمه یوسفی‌راد

استاد مشاور: دکتر بلقیس روشن

نگارش:

مدینه عسکرنیا

شهریور ۱۳۹۱

تقدیم به:

پدر مهربان،

مادر دلسوز،

و همسر همیشه همراهم.

سپاس و قدردانی

(قسم به قلم و آنچه می نویسد)

سپاس بیکران پروردگار را که به انسان قدرت اندیشیدن بخشید.

پس از سپاس از خداوند بی‌همتای خود لازم می‌دانم از سرکار خانم دکتر فاطمه یوسفی راد که راهنمایی این پایان‌نامه را بر عهده داشتند و با راهنمایی‌های دلسوزانه خود مرا مورد لطف قرار دادند تشکر نمایم. همچنین از سرکار خانم دکتر بلقیس روشن که به عنوان مشاور این پایان‌نامه همواره با مشاوره‌های عالمانه خود مرا همراهی کردند کمال تشکر را دارم. در ادامه از کلیه معلمین و اساتید زحمتکش در طول دوران تحصیل و خانواده‌ام که همواره پشتیبان و مشوق من بودند و خواهر گرامی - ام خانم مریم عسکرنیا که در این امر یاور من بودند سپاس‌گذارم.

همچنین از مدیر گروه محترم زبان‌شناسی سرکار خانم دکتر غیاثیان تشکر می‌نمایم و در پایان از جناب آقای دکتر امینی و سرکار خانم دکتر نجفیان که داوری این پایان‌نامه را برعهده داشتند قدردانی می‌نمایم.

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی انواع استعاره‌های مفهومی در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری از دیدگاه معنی‌شناسی شناختی و مشخصاً نظریه معاصر استعاره لیکاف (۱۹۹۲) می‌پردازد. در معنی-شناسی شناختی اعتقاد بر این است که استعاره مفهوم‌سازی حوزه انتزاعی مقصد بر اساس حوزه عینی مبدأ می‌باشد. نظریه معاصر استعاره بر اساس لیکاف و جانسون (۱۹۸۰) بر پایه دو فرض بنا شده: ۱- استعاره مختص زبان ادب نیست و در کاربرد روزمره زبان نیز جای دارد، ۲- استعاره اصولاً پدیده‌ای زبانی نیست، بلکه ریشه در نظام مفهومی انسان دارد. در این نظریه استعاره به سه نوع جهتی، هستی‌شناختی و ساختاری تقسیم می‌شود. در استعاره‌های جهتی، نظامی کلی از مفاهیم با توجه به مفاهیمی از نظامی دیگر سازمان‌بندی می‌شوند و شخص به مفهوم انتزاعی جهت مکانی می‌بخشد. استعاره‌های هستی‌شناختی به فرد این امکان را می‌دهد تا قسمت‌هایی از تجاربش را برگرد و با آنها همانند اجزاء مجزا یا مواد هماهنگ برخورد کند. در استعاره‌های ساختاری، ساختار دقیق مفهومی حوزه مبدأ به ساختار مفهوم انتزاعی حوزه مقصد بازنمایی می‌شود و برخی ویژگی‌های حوزه مبدأ برجسته و برخی پنهان می‌شوند. روش انجام این تحقیق توصیفی می‌باشد و جامعه آماری را ابیات دو کتاب به نام‌های اشعار و ترانه‌های مردمی بختیاری، به انضمام شرح جنگ‌ها و حماسه‌ها نوشته بیژن حسینی (۱۳۷۶) و خین گل، مثنویات بختیاری نوشته محمدرضا دادگر (۱۳۷۹) تشکیل می‌دهند. نتایج این پژوهش آشکار می‌کند که هر سه نوع استعاره جهتی، هستی‌شناختی و ساختاری در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری یافت می‌شود و استعاره هستی‌شناختی بالاترین بسامد (۵/۵۶ درصد) را داراست به علاوه از میان زیرمجموعه‌های این سه استعاره، استعاره ظرف (۴/۳۱ درصد) بیش از بقیه یافت شد. همچنین نشان داده می‌شود که کاربرد استعاره تنها در زبان ادبی نمی‌باشد و در زبان روزمره نیز جاری است. به علاوه ادعای دیگر معنی‌شناسان شناختی مبنی بر آنکه استعاره پدیده‌ای زبانی نیست بلکه در نظام مفهومی انسان جای دارد نیز تأیید می‌شود.

کلمات کلیدی: معنی‌شناسی شناختی، طرحواره‌های تصویری، استعاره‌های مفهومی، ترانه‌های عامیانه، گویش بختیاری.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: طرح پژوهش

۲.....	۱-۱- مقدمه.....
۲.....	۱-۲- طرح مسأله.....
۵.....	۱-۳- فرضیه‌ها.....
۵.....	۱-۴- اهمیت و هدف تحقیق.....
۵.....	۱-۵- روش تحقیق.....
۶.....	۱-۶- تعریف واژگان کلیدی.....
۹.....	۱-۷- خلاصه فصل.....

فصل دوم: چارچوب نظری

۱۱.....	۲-۱- مقدمه.....
۱۲.....	۲-۲- زبان‌شناسی شناختی.....
۱۳.....	۲-۳- معنی‌شناسی شناختی.....
۱۵.....	۲-۴- نظریه معاصر استعاره.....
۱۷.....	۲-۵- استعاره مفهومی.....
۲۰.....	۲-۵-۱- ده ویژگی مهم استعاره‌های مفهومی.....

- ۲۰-۲-۵-۱-۱- استعاره‌ها صرفاً واژه نیستند.....
- ۲۰-۲-۵-۱-۲- یک‌سویگی استعاره.....
- ۲۱-۲-۵-۱-۳- انگیزه برای حوزه‌های مبدأ و مقصد.....
- ۲۲-۲-۵-۱-۴- استعاره‌ها و طرح‌واره‌ها.....
- ۲۳-۲-۵-۱-۵- اصل تغییرناپذیری.....
- ۲۴-۲-۵-۱-۶- پذیرفتن حوزه مقصد.....
- ۲۵-۲-۵-۱-۷- طبیعت مفهومی استعاره.....
- ۲۵-۲-۵-۱-۸- نگاهت‌ها در سطح فراگیر و کلی عمل می‌کنند.....
- ۲۶-۲-۵-۱-۹- پنهان‌سازی و برجسته‌سازی.....
- ۲۷-۲-۵-۱-۱۰- مفهوم‌های بنیادی معنایی که استعاری‌اند.....
- ۲۷-۲-۵-۲- انواع استعاره.....
- ۲۸-۲-۵-۱-۱- استعاره‌های جهتی.....
- ۲۹-۲-۵-۲-۲- استعاره‌های هستی‌شناختی.....
- ۳۱-۲-۵-۳-۲- استعاره‌های ساختاری.....
- ۳۲-۲-۶-۲- طرح‌واره تصویری چیست؟.....
- ۳۳-۲-۶-۱- طرح‌واره ظرف.....
- ۳۴-۲-۶-۲- طرح‌واره مسیر.....
- ۳۵-۲-۶-۳- طرح‌واره قدرتی.....

۳۷-۷-۲- مبنای تجربی استعاره‌های مفهومی.....

۴۰-۸-۲- خلاصه فصل.....

فصل سوم: پیشینه

۴۲-۱-۳- مقدمه.....

۴۳-۲-۳- دیدگاه مقایسه‌ای.....

۴۳-۱-۲-۳- ارسطو.....

۴۵-۲-۲-۳- عبدالقاهر جرجانی.....

۴۶-۳-۳- دیدگاه تعامل.....

۴۷-۴-۳- دیدگاه کاربردشناسی.....

۴۸-۵-۳- نظریه شناختی.....

۴۸-۱-۵-۳- محققان غربی.....

۴۸-۱-۱-۵-۳- جانسون (۱۹۸۷).....

۴۹-۲-۱-۵-۳- لیکاف، ترنر (۱۹۸۹).....

۵۰-۳-۱-۵-۳- یو (۲۰۰۳).....

۵۰-۴-۱-۵-۳- ایوانز، برگن، زینکن (۲۰۰۷).....

۵۱-۵-۱-۵-۳- پسوناداکیس (۲۰۰۷).....

۵۲-۲-۵-۳- محققان ایرانی.....

۵۲-۱-۲-۵-۳- مشعشی (۱۳۸۰).....

۵۲.....۳-۵-۲-۲- یوسفی راد (۱۳۸۲)

۵۳.....۳-۵-۲-۳- صدری (۱۳۸۵)

۵۳.....۳-۵-۲-۴- آقاگل زاده، افراشی، فیاض، کرد زعفرانلو کامبوزیا، گلغام (۱۳۸۷)

۵۴.....۳-۵-۲-۵- صفوی (۱۳۸۷)

۵۴.....۳-۵-۲-۶- گلغام، ممسنی (۱۳۸۷)

۵۵.....۳-۵-۲-۷- نورمحمدی (۱۳۸۷)

۵۵.....۳-۵-۲-۸- پورابراهیم (۱۳۸۸)

۵۶.....۳-۵-۲-۹- حسندخت فیروز، کرد زعفرانلو کامبوزیا، گلغام (۱۳۸۸)

۵۷.....۳-۶- خلاصه فصل

فصل چهارم: ارائه و تحلیل داده‌ها

۵۹.....۴-۱- مقدمه

۵۹.....۴-۲- استعاره‌های جهت‌ی

۵۹.....۴-۲-۱- جلو/ پشت

۶۰.....۴-۲-۲- بالا/ پایین

۶۳.....۴-۳- استعاره‌های هستی‌شناختی

۶۳.....۴-۳-۱- استعاره‌های پدیده‌ای یا مادی

۷۴.....۴-۳-۲- استعاره‌های ظرف

- ۹۸..... ۳-۳-۴- شخصیت بخشی
- ۱۰۷..... ۴-۴- استعاره‌های ساختاری
- ۱۰۷..... ۴-۴-۱- زندگی سفر است
- ۱۰۹..... ۴-۴-۲- عشق سفر است
- ۱۱۰..... ۴-۴-۳- استعاره اعضای بدن
- ۱۲۸..... ۴-۴-۴- استعاره‌های زمان
- ۱۲۸..... ۴-۴-۴-۱- زمان به مثابه مکان
- ۱۳۰..... ۴-۴-۴-۲- زمان به مثابه ظرف
- ۱۳۱..... ۴-۴-۴-۳- گذر زمان به مثابه حرکت است

فصل پنجم: نتایج پژوهش

- ۱۳۹..... ۵-۱- یافته‌های پژوهش
- ۱۴۱..... ۵-۲- پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آتی

فهرست منابع

- ۱۴۴..... الف- منابع فارسی
- ۱۴۸..... ب- منابع انگلیسی

واژه‌نامه

الف - واژه‌نامه فارسی به انگلیسی ۱۵۲

ب - واژه‌نامه انگلیسی به فارسی ۱۵۴

چکیده انگلیسی ۱۵۶

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۳۳.....	۱-۲- طرح واره ظرف.....
۳۴.....	۲-۲- طرح واره مسیر.....
۳۵.....	۳-۲- طرح واره قدرتی نوع اول.....
۳۶.....	۴-۲- طرح واره قدرتی نوع دوم.....
۳۶.....	۵-۲- طرح واره قدرتی نوع سوم.....

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۶۳.....	۴-۱- توزیع فراوانی استعاره‌های جهت‌ی در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری.....
۱۰۶.....	۴-۲- توزیع فراوانی استعاره‌های هستی‌شناختی در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری.....
۱۳۵.....	۴-۳- توزیع فراوانی استعاره‌های ساختاری در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری.....
۱۳۶.....	۴-۴- توزیع فراوانی استعاره‌های به‌کار رفته در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری.....
۱۳۷.....	۴-۵- توزیع فراوانی زیر مجموعه‌های استعاره‌های به‌کار رفته در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری.....

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۶۳.....	۴-۱- آمار استعاره‌های جهت‌ی در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری.....
۱۰۶.....	۴-۲- آمار استعاره‌های هستی‌شناختی در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری.....
۱۳۵.....	۴-۳- آمار استعاره‌های ساختاری در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری.....
۱۳۶.....	۴-۴- آمار استعاره‌های به‌کار رفته در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری.....
۱۳۷.....	۴-۵- آمار زیرمجموعه‌های استعاره‌های به‌کار رفته در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری.....

راهنمای آوا نوشت‌ها در گویش بختیاری

همخوان‌ها

همخوان دو لبی، انفجاری، بی‌واک /p/	
/piya/	مرد
همخوان دو لبی، انفجاری، واکدار /b/	
/biyar/	بیار
همخوان نرمکامی، انفجاری، بی‌واک /k/	
/kučir/	کوچک
همخوان نرمکامی، انفجاری، واکدار /g/	
/gap/	بزرگ
همخوان دندانی، انفجاری، بی‌واک /t/	
/tir/	تیر
همخوان دندانی، انفجاری، واکدار /d/	
/dâr/	درخت
همخوان لب و دندانی، سایشی، بی‌واک /f/	
/fârsun/	فارسان (نام شهری در چهارمحال و بختیاری)
همخوان لب و دندانی، سایشی، واکدار /v/	
/vordâr/	بردار
همخوان لثوی، سایشی، بی‌واک /s/	
/si/	برای
همخوان لثوی، سایشی، واکدار /z/	
/zeydi/	زدی

همخوان لثوی - کامی، سایشی (پاشیده)، بی‌واک /š/	
میش	/miš/
همخوان لثوی - کامی، سایشی (پاشیده)، واکدار /ž/	
عقرب	/gaždim/
همخوان لثوی - کامی، انفجاری - سایشی، بی‌واک /č/	
چطور	/četau/
همخوان لثوی - کامی، انفجاری - سایشی، واکدار /j/	
فرار کردن	/jestan/
همخوان ملازی، سایشی، بی‌واک /x/	
خان	/xân/
همخوان ملازی، انفجاری، واکدار /q/	
غیرت	/qeyrat/
همخوان چاکنایی، سایشی، بی‌واک /h/	
دایی	/hâlu/
همخوان چاکنایی، انفجاری، بی‌واک /ʔ/	
عروس	/ʔarus/
همخوان دو لبی، خیشومی، واکدار /m/	
میدان	/meydun/
همخوان لثوی، خیشومی، واکدار /n/	
دوباره	/âznu/
همخوان لثوی، کناری، واکدار /l/	
زن‌ها	/zangal /
همخوان لثوی، لرزشی، واکدار /r/	

/kor/	پسر
	همخوان کامی، غلت، واکدار /y/
/biyau/	بیا

واکه‌ها

	واکه پیشین، بسته، گسترده /i/
/tir/	تیر
	واکه پیشین، نیمه باز، نیمه گسترده /e/
/zanes/	زنش
	واکه پیشین، باز، گسترده /a/
/jang/	جنگ
	واکه پسین، بسته، گرد /u/
/tup/	توپ
	واکه پسین، نیمه باز، نیمه گرد /o/
/mo/	من
	واکه پسین، باز، گرد /â/
/kâfar/	کافر

فصل

اول

طرح پژوهش

عنوان پژوهش حاضر بررسی استعاره‌های مفهومی در ترانه‌های عامیانه گویش بختیاری از دیدگاه شناختی می‌باشد. «علوم شناختی عبارتند از مطالعه نظری و تجربی ساز و کارهای رمزگردانی، ذخیره و به‌کار گرفتن اطلاعات در نظام‌های طبیعی و مصنوعی که باید به گونه‌ای کارکردهای ادراکی، استدلالی و تولیدی را برعهده گیرد» (تیرین^۱، ۱۹۸۹: ۱۴).

تایلر^۲ (۲۰۰۲: ۹) عنوان می‌کند اساسی‌ترین فرض در زبان‌شناسی شناختی قائل شدن به زبان به عنوان یکی از عناصر تشکیل دهنده شناخت و مطالعه آن در پرتوی آن چیزی است که در مورد ذهن می‌دانیم.

به اعتقاد معنی‌شناسان شناختی معنی مبتنی بر ساخت‌های مفهومی قراردادی شده است. یو^۳ (۲۰۰۳: ۱۴۱) معتقد است که مطالعات شناختی نشان می‌دهد ذهن انسان تجسم یافته است و تفکر و استدلال استعاری می‌باشند و به وسیله بدن انسان شکل می‌گیرند.

در این رویکرد جایگاه استعاره در زبان نیست بلکه در چگونگی مفهوم‌سازی حوزه ذهنی مقصد برحسب حوزه ذهنی مبدأ است. سعید^۴ (۱۹۹۷) می‌نویسد که استعاره ابزار مناسبی برای تشخیص چگونگی اندیشیدن و رفتارهای زبانی می‌باشد.

۱-۲ - طرح مسأله

رویکرد شناختی به زبان رویکردی معنی‌بنیاد است که معنی را بنیادی‌ترین و مهم‌ترین موضوع در مطالعه زبان می‌داند. همین نگاه به معنی سبب شد که در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ میلادی در آمریکا جورج لیکاف^۵ و مارک جانسون^۶ (۱۹۸۰) و لانگاکر^۷ (۱۹۸۷) با این باور که زبان‌شناسی

^۱ Sh. Tiberghien

^۲ J. Taylor

^۳ N. Yu

^۴ J.I. Saeed

^۵ G. Lakoff

^۶ M. Johnson

^۷ R.W. Langacker